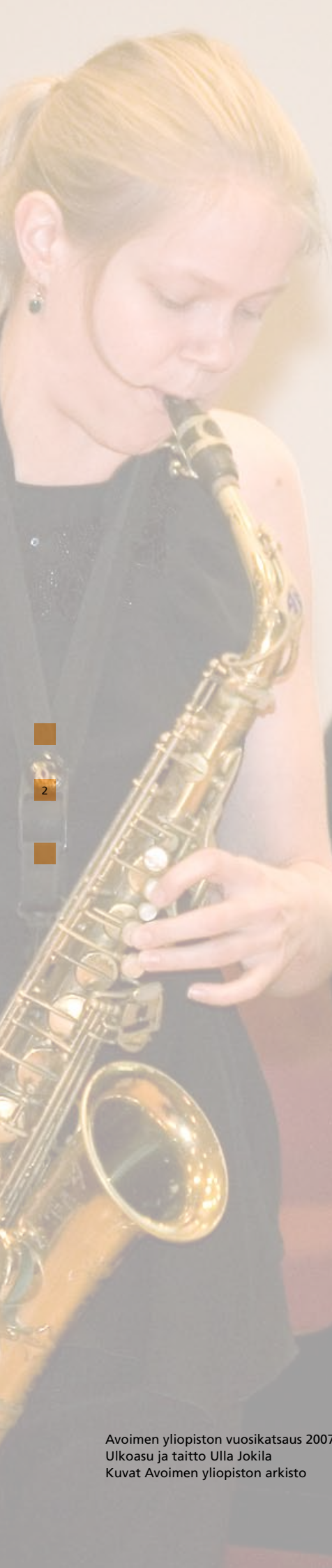

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

AVOIN YLIOPISTO **VUOSIKATSAUS** **2007**

Sisällysluettelo

Johtajan katsaus vuoteen 2007	3
The Director's review of 2007	5
Direktörens översikt för år 2007	6
Monipuolinen opintotarjonta innosti opiskelijoita	7
Avoin yliopisto juhli 30-vuotista taivaltaan	9
Laatutyö Avoimessa yliopistossa jatkuu	11
Maakunnallisella yhteistyöllä eteenpäin - avoimen yliopisto-opetuksen yhteissuunnittelun malli Päijät-Hämeessä	13
Avointen yliopistojen sähköisen asiointin kehittäminen eli Atik Koko henkilöstö toimintaa kehittämässä – Tykes-hanke selkiytti sisäisiä prosesseja	14
Connect Pro -verkkokokousjärjestelmän pilotointi vuonna 2007	15
Taiteiden yö löysi Bulevardille	17
Avainlukuja vuodelta 2007	18
	19

Johtajan katsaus vuoteen 2007

Opetusministeriön rahoituksen perustana oleva laskennallisten kokovuotisten opiskelijapaikkojen määrä (lko) kasvoi Helsingin yliopiston Avoimessa yliopistossa, kun se lähes kaikissa muissa monialaisten yliopistojen avoimissa yliopistoissa pieneni. Laskennallisten kokovuotisten opiskelijapaikkojen toteuma oli Helsingin yliopiston Avoimessa yliopistossa 3012 lko (edellisenä vuonna 2938 lko). Opiskelijamäärä (brutto) oli 24 122, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 23 516. Avoimen yliopiston lko:n kasvu osoittaa, että strateginen tavoitteenasettelu ja valitut toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Talouden tasapainottamiseen tähtääviä täsmätoimia jatketaan tuloskaudella 2007-2009.

Opintotarjontaa laajennettiin. Avoimia yliopisto-opintoja tarjottiin 90 oppiaineessa (85:ssä vuonna 2006) ja lisäksi saatavilla oli yleis- ja kieliopin-toja sekä opiskelua tukevia kursseja. Aineopin-toja järjestettiin 18 oppiaineessa (14:ssä vuonna 2006). Verkko-opetusta tarjottiin 22 oppiaineessa (20:ssä vuonna 2006). Yhteiskuntatieteellisten, käyttäytymistieteellisten ja humanististen oppi-aineiden opiskelu oli suosituinta. Avoimessa yliopistossa opiskeli 15 410 (nettoluku) opiskelijaa ja opintopisteitä suoritettiin vuoden aikana 90 740. Avoimen yliopiston erityismuotona toimivan Ikäihmisten yliopiston opintoihin osallistui 2381 henkilöä (bruttoluku).

Opetuksen toteutustapoja monipuolistettiin ja opiskelijoiden tuki- ja neuvontapalveluja tehostettiin. Opetusministeriön ja Kansalliskirjaston kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella avoimien yliopistojen opiskelijoille saatiin käyttöoikeudet lisensoituihin digitaalisiin verkkomateriaaleihin 1.1.2008 alkaen. Helsingin yliopistossa avoimien yliopistojen opiskelijat saavat vihdoin laajassa mitassa mahdollisuuden tietoverk-

kojen hyödyntämiseen oppimisessa kevyttunnusten kautta.

Avoimen yliopiston perustyötä tukevaa hanke-toimintaa toteutettiin aktiivisesti. Yhteistyöopistoissa tarjottavien opintojen kysynnän lisäämiseksi UOMA-hankkeessa kehitettiin Avoimen yliopiston opistoyhteistyöhön uusi pedagoginen etäopetuksen toimintamalli, jonka toteutuksessa hyödynnetään uutta verkkotekniikkaa. Avoimen yliopiston sisäiseen kehittämiseen panostettiin. Työministeriön rahoituksella toteutetussa Muutoksesta toimiviin käytäntöihin-hankkeessa toteutettiin työilmapiirikysely, määriteltiin ja kuvattiin Avoimen yliopiston ydin- ja tukiproses-

sit, yhtenäistettiin laitoksen toimintatapoja, kehitettiin sisäistä viestintää, selvennettiin vastuunjakoa ja määriteltiin työyhteisön kehittämiskohteet. Opintohallinnon tietojärjestelmiä kehitettiin avoimien yliopistojen sähköisen asioinnin kehittämishankkeessa (ATIK). Oulun yliopiston kanssa omin varoin käynnistämämme Avoimien yliopistojen sähköisen asioinnin kehittämishanke sai opetusministeriöltä rahoituksen ja laajenee Oodi-konsortion hallinnoimana kaikkia suomalaisia yliopistoja koskevaksi. Avoimessa yliopistossa laatutyön tavoitteena on saada aikaan elävä ja toimiva laatujärjestelmä, joka dokumentoidaan toimintakäsikirjaan. Henkilökunta osallistui aktiivisesti toimintakäsikirjan työstämiseen. Syksyllä Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi Avoimen yliopiston laatujärjestelmän osana Helsingin yliopiston laatujärjestelmää.

Toimintamme lähtökohta on hyvä yhteistyö yliopiston tiedekuntien ja ainelaitosten kanssa. Yhteistyön muodot on kirjattu kahdenvälisiin sopimuksiin. Myös yhteistyö vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa perustuu sopimuksiin. Yliopiston keskushallinnon kanssa laadittiin palvelusopimus.

Vuosi 2007 oli Helsingin yliopistossa avoimen yliopistotoiminnan juhlavuosi. 30-vuotisjuhla pidettiin yliopiston juhlasalissa lokakuussa ja juhlakirja "Avoin yliopisto – sivistystä, osaamista ja tasa-arvoa" julkistettiin. Juhlaluentosarja keräsi run-

saasti kuulijoita ja lisäksi yleisölle oli tarjolla valokuvanäyttely. Keväällä valmistuivat Avoimen yliopiston hallinto- ja tukitoimien toimenpideohjelma 2007–2009 sekä henkilöstösuunnitelma 2007–2009. Henkilöstö osallistui aktiivisesti kummankin asiakirjan tuottamiseen. Myös opetuksen toimeenpanosuunnitelma työstettiin.

Avoimen yliopiston väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi siirtyvien tavoitteen toteutuminen riippuu tiedekuntien valmiudesta hyödyntää avoimen yliopiston väylää opiskelijoidensa rekrytointikanavana. Tavoite on 250 opiskelijaa/vuosi ja toteuma 56 opiskelijaa. Avoin yliopisto pyrkii osaltaan käytettävissään olevin keinoin edistämään väylätavoitteen toteutumista. Avoimen väylä käyttöön-hankkeen loppuraportti suosituksen julkaistiin keväällä.

Avoin yliopisto on aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Itse järjestetyn opetuksen lisäksi avointa yliopisto-opetusta järjestettiin yhteistyössä 54 (Ikäihmisten yliopisto mukaan lukien 81) oppilaitoksen kanssa 46 paikkakunnalla. Syksyllä valmistui Avoimen yliopiston aluetyön suunnitelma 2007–2009. Laitoksen päätoimipaikka on Helsingissä ja muut toimipisteet Vantaalla ja Lahdessa. Avoin yliopisto on aktiivinen toimija Lahden yliopistokeskuksessa.

Tapio Kosunen
Johtaja, professori

The Director's review of 2007

The financing of the Ministry of Education is based on the number of equivalent full-year student places. This number increased at the Open University of the University of Helsinki, whereas in the open universities of almost all other multidisciplinary universities, it decreased. The actual number of equivalent full-year student places at the Open University of Helsinki University was 3012 (2938 in the previous year). The gross number of students was 24 122, whereas in the previous year, it was 23 516. The increase in the number of full-year student places shows that strategic goal-setting and chosen measures were correctly aimed. Actions targeted to balance the budget will continue in the financial period 2007–2009.

The course selection was broadened. Open university studies were offered in 90 subjects (85 in 2006), and courses in general studies and languages were also available, as were study skills courses. Intermediate studies were arranged in 18 subjects (14 in 2006). Web-based teaching was offered in 22 subjects (20 in 2006). The most popular fields of study were social studies, behavioural studies and the humanities. There were 15 410 students at the Open University (net figure), and during the year, 90 740 ECTS-compatible credits were acquired. The University of the Third Age, which offers a special form of study within the Open University, had 2381 students (gross figure).

In 2007, the open university activities of the Helsinki University celebrated their 30th anniversary. To mark the occasion, the Open University published a commemorative book and held an anniversary lecture series.

Project work, which supports the basic work of the Open University, was actively pursued. To increase the demand for studies offered by partner

institutions, a novel pedagogical approach for distance teaching, based on new web technology, was developed for open university inter-institutional cooperation. Efforts were also devoted to the internal development of the Open University. The faculty's administrative data systems were enhanced within the open university electronic communication development project.

The objective of the quality assurance work carried out at the Open University is to create a living, effective quality assurance system, which will be documented as an operative manual. The staff actively participated in preparing the manual. In the autumn, the Finnish Higher Education Evaluation Council (FINHEEC) audited the quality assurance system of the Open University as part of the Helsinki University quality assurance system.

Our work is based on effective cooperation with the departments and faculties of the University. The forms of cooperation are set out in bilateral agreements. Cooperation with liberal education institutions is also based on agreements. A service agreement was made with the central administration of the University.

The Open University interacts actively with various sectors of society. In addition to the courses organised by the Open University itself, open university teaching was provided in cooperation with 54 educational institutions (81, including the University of the Third Age) in 46 localities. In the autumn, the regional work plan of the Open University for 2007–2009 was completed. The faculty maintains its main premises in Helsinki and its branch units in Vantaa and Lahti. The Open University is an active partner in the Lahti University Centre.

Tapio Kosunen
Director, Professor

Direktörens översikt för år 2007

Antalet kalkylmässiga helårsstudieplatser (khs) som utgör grunden för undervisningsministeriets finansiering ökade vid Helsingfors universitetets Öppna universitet samtidigt som det minskade vid nästan alla andra mångdisciplinära universitetets öppna universitet. Vid Öppna Universitetet vid Helsingfors universitet var antalet realiserade kalkylmässiga helårsstudieplatser 3 012 (föregående år 2 938 khs). Antalet studerande (brutto) var 24 122, när motsvarande antal var 23 516 föregående år. Ökningen av antalet khs vid Öppna universitetet visar att den strategiska målsättningen och de valda åtgärderna har varit riktiga. Precisionsåtgärderna för balansering av ekonomin fortsätts under resultatperioden 2007-2009.

Studieutbudet utvidgades. Öppna universitetsstudier erbjöds i 90 läroämnen (i 85 läroämnen år 2006) och därtill kunde man välja allmänna studier och språkstudier samt kurser som stöder studierna. Ämnesstudier anordnades i 18 läroämnen (i 14 ämnen år 2006). Nätundervisning erbjöds i 22 läroämnen (i 20 ämnen år 2006). Populärast var studier i samhällsvetenskapliga, beteendevetenskapliga och humanistiska läroämnen. Vid öppna universitetet studerade 15 410 (nettoantal) studerande som presterade 90 740 studiepoäng under året. Vid senioruniversitetet, som är en speciell form av Öppna universitetet, studerade 2381 personer (bruttoantal).

År 2007 fyllde den öppna universitetsverksamheten vid Helsingfors universitet 30 år, vilket genom att man gav ut en jubileumsbok och anordnade en festföreläsningsserie.

Projektverksamhet till stöd för Öppna universitetets grundarbete bedrevs aktivt. För att öka efterfrågan på de studier som erbjuds vid Öppna universitetets samarbetsinstitut utvecklade man

en ny pedagogisk verksamhetsmodell för distansundervisning. Modellen utnyttjar ny nätteknologi. Man satsade också på Öppna universitetets interna utveckling. Undervisningsförvaltningens datasystem utvecklades i de öppna universitetens utvecklingsprojekt för elektroniskt utträttande av ärenden.

Vid Öppna universitetet syftar kvalitetsarbetet till att skapa ett levande och fungerande kvalitetsystem som dokumenteras i verksamhetshandboken. Personalen deltog aktivt i utarbetandet av verksamhetshandboken. På hösten utför Rådet för utvärdering av högskolorna en auditering av Öppna universitetets kvalitetssystem som en del av Helsingfors universitets kvalitetssystem.

Utgångspunkten för vår verksamhet är ett bra samarbete med universitetets fakulteter och ämnesinstitutioner. Samarbetsformerna har fastställts i bilaterala avtal. Också samarbetet med läroanstalter inom fritt bildningsarbete baserar sig på avtal. Ett tjänsteavtal med universitetets centralförvaltning upprättades.

Öppna universitetet är i aktiv växelverkan med samhällets olika aktörer. Förutom Öppna universitetets egen undervisning anordnades öppen universitetsundervisning i samarbete med 54 (med 81 Senioruniversitetet medräknat) läroanstalter på 46 orter. På hösten färdigställdes planen för Öppna universitetets regionala arbete 2007–2009. Inrättningens huvudsakliga verksamhetsställe är i Helsingfors. De övriga verksamhetsställen finns i Vanda och Lahtis. Öppna universitetet är en aktiv aktör inom universitetscentret i Lahtis.

Tapio Kosunen
Direktör, professor

Monipuolinen opintotarjonta innosti opiskelijoita

Vuonna 2007 Helsingin yliopiston Avoimessa yliopistossa oli tarjolla opintoja lähes 90 oppiaineessa. Lisäksi opintotarjontaan sisältyi monipuolisesti kieli- ja viestintäopintoja sekä erilaisia opiskelua tukevia kursseja. Pääpaino opintotarjonnassa oli perusopintokokonaisuuksilla. Aineopintoja järjestettiin 18 oppiaineessa. Ruotsinkielisiä opintoja tarjottiin yhteensä 14 oppiaineessa. Avoimen yliopiston opintoihin osallistui vuoden aikana 15 410 henkilöä ja opintopisteitä suoritettiin yhteensä lähes 91 000.

Lähi- ja etäopetusta joustavasti yhdessä

Opintoja tarjottiin sekä lähi- että etäopintoina. Täysin verkko-oppimisympäristössä opiskeltavia opintoja järjestettiin 22 oppiaineessa. Yleistävänä mallina ovat opinnot, joissa lähi- ja etäopetusta yhdistetään joustavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Erityisesti yhteistyöoppilaitoksissa toteutettaviin opintoihin kehitettiin vuoden aikana uudenlaisia opetuksen toteuttamistapoja, jotka otetaan laajamittaisesti käyttöön lukuvuonna 2008-2009. Uutena etäopetusmallina ovat opinnot, joissa opettajan ja opiskelijoiden reaaliaikainen vuorovaikutus mahdollistuu yhteisen, monia toimintamahdollisuuksia sisältävän verkkokokoussympäristön avulla. Joustavia lisämahdollisuuksia opetusjärjestelyihin ja opiskeluun tuovat myös kuvan ja äänen yhdistävät luentotalenteet.

Vuoden 2007 aikana paneuduttiin erityisesti opetuksen laadun kehittämiseen ja toimivan laatu-järjestelmän luomiseen. Kehittämisen tueksi luotiin ja otettiin kokeilukäyttöön sähköinen kurssipalautejärjestelmä. Palautejärjestelmän kautta opiskelijat arvioivat opetusta ja omaa oppimistaan. Myös opettajat arvioivat kurssin toteutusta kirjallisesti opiskelijapalautteen saatuaan. Kurssipalautejärjestelmä sisältää sekä vakiokysymyksiä että kurssikohtaisia ja avoimia kysymyksiä. Va-

kiokysymysten avulla pyritään seuraamaan opiskelijoiden kokemuksia opetuksesta ja oppimisesta pitkäjänteisesti ja laaja-alaisesti.

Opetuksen tukea kehitettiin

Erityistä huomiota vuoden aikana kiinnitettiin opetuksen tukitoimintoihin, joita ovat mm. tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön erilaiset tukipalvelut, säännölliset pedagogiset kahvilat, tuntiopettajien perehdytystilaisuudet ja pedagogisen

yliopistonlehtorin tarjoamat tukipalvelut. Syksyllä 2007 avattiin Avoimen yliopiston verkkopalvelussa Opetuksen tuki-sivusto, jossa on ajankohdasta, pedagogista ja käytännöllistä tietoa kaikille Avoimessa yliopistossa opettaville henkilöille.

Oppimisen laatua tutkittiin myös opiskelukemuskyselyn kautta, joka toteutettiin vuonna 2006 ja raportoitiin vuonna 2007 (ks. Kivilehto, S. 2007. Avoin oppimiselle? Aikuisopiskelijoiden kokemuksia opetus- ja oppimisympäristöistä sekä lähestymistavoista oppimiseen. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.)

Toimintavuoden aikana määriteltiin opintojen ja opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin työprosessit. Prosessit ja toimintatavat vastuineen kirjattiin toimintakäsikirjaan. Samanaikaisesti parannettiin opintojen tilastointi- ja kustannuseurantajärjestelmiä mm. määrittelemällä entistä selkeämmin tilastojen keruun ja analysoinnin ajankohdat ja tarpeet, sekä oppiainekohtaisen budjetoinnin uudet menetelmät.

Toimintavuodelle leimaa antavaa oli myös aktiivisen ja hakevan aluetoiminnan lisääminen ja koulutustarpeiden aiempaa huolellisempi kartoitta-

minen. Koulutustarpeissa korostuu entistä voimakkaammin ammatillisen osaamisen kehittäminen ja lisäpätevyyden hankkiminen, mikä pyritään huomioimaan opintotarjonnassa ja opetuksen järjestämisessä. Syksyllä 2007 käynnistyi mm. täysin uusi, yliopiston olemassa olevaa opintotarjontaa täydentävä monitieteinen opintopaketti lapsen oikeuksista. Opintojen sisällöllinen suunnittelu toteutettiin yhteistyössä yliopiston asiantuntijoiden ja lapsijärjestöjen kanssa.

Aktiivinen ja jatkuva vuorovaikutus kaikkien yhteistyötahojen kanssa on Avoimen yliopiston toiminnalle ensiarvoisen tärkeää. Avoimella yliopistolla on kirjalliset, toistaiseksi voimassa olevat yhteistyösopimukset yliopiston tiedekuntien kanssa.

Tiedekuntasopimusta täydentävät laitoskohtaiset liitteet tehdään vuosittain. Samoin kaikkien yhteistyöoppilaitosten tehdään aina kirjalliset sopimukset. Kirjallisten sopimusten ja vuosittaisen neuvottelukäytännön ohella erityisen tärkeä merkitys on kuitenkin arkipäiväisellä, sujuvalla ja hyvin toimivalla yhteistyöllä.

Virpi Kiljunen

Avoim yliopisto juhli 30-vuotista taivaltaan

Yli kolmenkymmenen vuoden ajan avoimet yliopistot ovat Suomessa tarjonneet kansalaisille joustavan mahdollisuuden yliopisto-opiskeluun. Erityisesti työikäisten aikuisten opiskelun mahdollistaa se, että avoimien yliopistojen opetus järjestetään pääosin iltaisin ja viikonloppuisin.

Avoimissa yliopistoissa voi opiskella yliopistollisten oppiaineiden perusopintoja ja aineopintoja sekä yleis- ja kieliopintoja ja opiskelua tukevia kursseja. Opiskelija voi valintansa mukaan opiskella yksittäisiä kursseja tai laajempia opintokokonaisuuksia. Yliopiston tutkinto-opiskelijaksi hyväksytty opiskelija voi liittää avoimen yliopiston opintonsa osaksi yliopistotutkintoa.

Vuonna 2007 Helsingin yliopiston Avoin yliopisto juhli 30-vuotispäiviään. Juhlan kunniaksi julkaisiin kirja "Avoin yliopisto – sivistystä, osaamista tasa-arvoa" (toim. Tapio Kosunen, Senja Jouttimäki, Eeva-Liisa Nisula, Eija Nurminen. Gaudeamus.). Kirjassa kaksikymmentä asiantuntijaa, kehittäjää

ja vaikuttajaa tarkastelevat avointa yliopistotoimintaa Suomessa ja erityisesti Helsingin yliopistossa. Kirjassa avautuvat Avoimen yliopiston värikkäät vaiheet, onnistumiset ja haasteet kiinnitettynä yhteiskunnalliseen viitekehykseensä.

Luentosarja keräsi mittavan yleisön

Avoimen yliopiston 30-vuotista taivalta juhlistettiin myös syyslukukaudella pidetyllä yleisöluentosarjalla. Seitsenosainen Malja tieteelle -juhlaluentosarja kutsui kaikki halukkaat seuraamaan ajan-kohtaisia, tunnettujen tutkijoiden luentoja Boulevardi 18:aan. Luennot olivat maksuttomia ja keräsivät runsaasti osallistujia.

Luennoitsijoiden esityksistä muodostui edustava otos Helsingin yliopistossa tehtävästä huippututkimuksesta. Mukana olivat professorit Liisa Keltikangas-Järvinen, Timo Vesala, Heikki Patomäki, Jaakko Frösén, Ilkka Hanski, Martti Koskeniemi ja Leena Palotie. Luentojen aiheet vaihtelivat kansainvälisen oikeuden historiasta ja ilmastomuutoksesta aina Aleksandrian kirjastoihin ja suomalaisten kansantauteihin.

Juhlallisuudet huipentuivat 18.10.

Sivistys, osaaminen ja tasa-arvo nousivat Avoimen yliopiston 30-vuotisjuhlan teemoiksi torstaina 18.10.2007 kutsuvieraiden täyttämässä yliopiston juhlasalissa.

Onnittelupuheita ja tervehdyksiä kuultiin rehtori Ilkka Niiniluodon lisäksi mm. opetusministeriöstä kansliapäällikkö Harri Skogin välittämänä. Juhlapuheiden lomassa nautittiin musiikista: Sibelius-lukion kuoro tulkitsi valloittavasti suomalaisia kansanlauluja, ja lisäksi kuultiin lahjakkaita nuoria jazz-muusikoita.

Ensi-iltansa sai juhlaa varten tuotettu Pääosassa opiskelija -lyhytelokuva, joka kuvasi avointa yliopisto-opiskelua neljän aikuisopiskelijan näkökulmasta. Lisäksi paljastettiin valokuvaaja Eero Roineen muotokuva Sinikka Larsenista, avoimen yliopisto-opetuksen pitkäaikaisesta kehittäjästä. Juhla jatkui vielä vapaamuotoisesti rehtorin vastaanotolla.

Laatutyö Avoimessa yliopistossa jatkuu

Mukana henkilökunta, opiskelijat ja tuntiopettajat

Vuosi 2007 oli Avoimen yliopiston laatuhankkeen kolmas toimintavuosi. Laatuhankkeen tavoitteena on luoda Avoimeen systemaattinen laatujärjestelmä, jonka avulla varmistetaan Avoimen yliopiston strategisten tavoitteiden toteutuminen. Opiskelijalle Avoimen yliopiston toiminnan laatu näyttäytyy opetuksen ja opiskelijapalvelujen korkeana laatuna. Yhteiskunnan näkökulmasta Avoimen yliopiston tehtävänä on toimia opintojärjestelmänä, joka edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja tarjoaa mahdollisuuden yliopisto-opintoihin kansalaisille heidän pohjakoulutuksestaan riippumatta.

Avoimen yliopiston ydinprosessiksi on yhteisesti määritelty opintojen ja opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Tämän toiminnan avulla Avoin yliopisto tuottaa sekä palveluita opiskelijoiden oppimis- tai koulutustarpeisiin että huolehtii koulutuksen laaja-alaisesta tarjonnasta erilaisille asiakasryhmille.

Eräänä opetuksen ja opintojen laadun kriteerinä voidaan pitää sitä, että se tukee opiskelijoiden syväsuuntautunutta oppimista. Syväsuuntautuneella oppimisella tarkoitetaan pyrkimystä ymmärtää opittavaa sisältöä ja hahmottaa yksityiskohdat osana kokonaisuutta. Yliopisto-opetuksessa tuetaan myös tutkimuksellisten valmiuksien oppimista. Näitä valmiuksia ovat: tiedon hakeminen, tiedon kriittinen arviointi, analysointi ja hyödyntäminen sekä uuden tiedon tuottaminen. Opiskelijan oppimisen laatu on kuitenkin yhteistyön tulosta. Opiskelijan omilla ponnisteluilla on keskeinen merkitys tulosten syntymisessä. Parhaimmillaankin opetus ja siihen liittyvät järjestelyt voivat vain toimia oppimiseen kannustavana ympäristönä.

Laatuhankkeen keskustelevalle työtavalle ansios- ta jokainen organisaation jäsen on hahmottanut oman merkityksensä yhteisen kokonaisuuden ja asiakkaiden kannalta. Laatujärjestelmän kehittämistä vauhditti marraskuussa toteutunut Korkeakoulujen arviointineuvoston auditointivierailu, johon Avoin yliopisto valmistautui osana Helsingin yliopistoa.

Vuoden 2007 aikana laatujärjestelmä alkoi konkretisoitua Avoimen yliopiston toimintaa kuvaavaksi toimintakäsikirjaksi. Toimintakäsikirjan tarkoituksena on tukea henkilöstön arkista työtä ja olla osa kaikki toiminnot kattavaa laadunvarmistusjärjestelmää. Avoimessa yliopistossa otettiin myös kokeilukäyttöön sähköinen kurssipalauttejärjestelmä. Palautteen kautta opiskelijat arvioivat opetusta ja omaa oppimistaan. Myös opettajat arvioivat kurssin toteutumista opiskelijapalautteen saatuaan. Myös muuta asiakaspalautteen keräämistä systematisoitiin. Oppimisen laatua Avoimessa yliopistossa tutkittiin opiskelukemuskyselyn kautta, joka toteutettiin vuonna 2006 ja raportoitiin vuonna 2007.

Toiminnan lähtökohdat:

- Opetus on Helsingin yliopiston tutkintovaatimusten mukaista ja perustuu tieteenalan viimeisimpään tutkimukseen.
- Opettajat ovat Helsingin yliopiston hyväksymiä.

Avoin yliopisto varmistaa oppimisen laatua:

- Opintosuoritusten lisäksi opettajat seuraavat, arvioivat ja antavat palautetta opiskelijoiden oppimisen laadusta erilaisten oppimistehtävien, oppimispäiväkirjojen ja teema- ja verkkokeskustelujen kautta.
- Opetukseen integroituvan ohjauksen lisäksi opiskelijoille tarjotaan opiskelutaidollisia kurseja. Opintoasiainsuunnittelijat ja tuutorit antavat ohjausta henkilökohtaisesti sekä verkon kautta. Avoimessa yliopistossa on käytössä aikuisopiskelun tarpeisiin räätälöity henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS).

- Opiskelijoiden keskustelu- ja kohtaamispaikaksi järjestetään kaksi kertaa vuodessa opiskelijakahvilatilaisuus. Asiantuntija-alustusten pohjalta keskustellaan erityisesti Avoimessa yliopistossa opiskeluun liittyviä kysymyksistä.
- Opettajien tukena toimii Avoimessa yliopistossa aina opintoja koordinoiva suunnittelija sekä käytännön järjestelyistä vastaava kurssisihteeri. Lisäksi pedagogisesta tukea opettajille antavat pedagoginen yliopistonlehtori ja verkkopedagogiset tukihenkilöt.

Opettajia tuetaan pedagogisesti:

- Oppimisen ja opetuksen laatua käsitellään neljä kertaa vuodessa kokoontuvassa pedagogisessa kahvilassa. Ne ovat erityisesti opettajille, tuutoreille ja opintojen suunnittelijoille suunnattuja koulutus- ja keskustelutilaisuuksia. Vuonna 2007 aiheina olivat mm. opiskelijan oppimisprosessin tukeminen ja linjakas opetus.
- Avoimen yliopiston verkkosivuilla avattiin lukuvouden 2007-2008 alussa Opetuksen tuki -sivusto, jossa on ajankohtaista, pedagogista ja käytännöllistä tietoa kaikille Avoimessa yliopistossa opettaville henkilöille.

Avoimen yliopiston laatujärjestelmä on muodostumassa selkeäksi kokonaisuudeksi ja henkilökunta on sitoutunut sen toteuttamiseen. Seuraavien vuosien haasteina on olemassa olevien laadun indikaattoreiden arviointi ja entistä parempien indikaattorien luominen. Myös Avoimen yliopiston opiskelijoiden saaminen mukaan aktiivisemmin laatutyöhön on tulevaisuuden haasteemme.

Saara Repo-Kaarento

Maakunnallisella yhteistyöllä eteenpäin - avoimen yliopisto-opetuksen yhteissuunnittelun malli Päijät-Hämeessä

Vuosina 2006-2007 toteutettiin Avoimen yliopiston Lahden toimipisteessä ESR-osarahoitteinen Päijät-Hämeen avoin yliopisto-opetus yhteistyö- ja koordinointi -hanke. Hankkeen tavoitteena oli Päijät-Hämeen aikuisväestön oppimisvalmiuksien, osaamis- ja koulutustason sekä yliopistokoulutuksen saavutettavuuden edistäminen.

Hankkeen tuloksena kehitettiin avoimen yliopisto-opetuksen yhteissuunnittelun malli, jota on alettu jo käytännössä toteuttaa vuoden 2007 aikana. Mallissa kuvataan avoimien yliopisto-opintojen yhteissuunnittelun, yhteismarkkinoinnin ja erilaisten koulutustapahtumien vuosiaikataulu. Avoimia yliopisto-opintoja järjestävät eri tahot kokoontuvat yhteiseen suunnittelukokoukseen kaksi kertaa vuodessa. Muulloin toimintaa koordinoivat Helsingin yliopiston Avoimen yliopiston suunnittelija ja kurssisihteeri. Vuoden aikana järjestetään yhteisiä markkinointi- ja tiedotustilaisuuksia opiskelijoille sekä laaditaan yhteisiä lehti-ilmoituksia.

Hankkeessa panostettiin myös opintojen alkuvaiheen opintoneuvontaan. Hankkeen aikana otettiin käyttöön avoimia yliopisto-opintoja opiskeleville oma HOPS-lomake, jota voidaan laajasti hyödyntää opinnoissa. Syksyllä 2007 järjestettiin nk. opiskelutaitoilta yliopisto-opintoja opiskeleville ihmisille. Opiskelutaitoillassa kerrottiin opintojen suunnittelusta, yliopisto-opintojen erityisluonteesta ja opiskelutyyleistä sekä kirjastojen ja tietopalvelujen käytöstä. Kokemukset illasta olivat positiivisia ja rohkaisevia, ja tätä toimintaa aiotaan jatkaa vastaisuudessakin.

Hanke tuotti yhdessä Lahden ammattikorkeakoulun Koulutusjatkumomallin kehittämisen ja ohjausprojektin kanssa verkkoportaalin "Aikuisopiskelijan korkeakouluopinnot Päijät-Hämeessä" osoitteessa www.korkeakoulutusta.fi. Verkkopalvelun lähtökohtana on esitellä maakunnan aikuisopiskelijalle suunnattuja korkeakouluopintoja ja nimenomaan opiskelijan, ei organisaatioiden näkökulmasta.

Verkkopalvelu tarjoaa ajantasaiset opetustiedot käyttäen hyväksi valtakunnallista www.avoinyliopisto.fi -portaalia Verkkopalvelu jatkaa toimintaansa osana Lahden yliopistokeskuksen ja Lahden ammattikorkeakoulun normaalia yhteistointia. Avoimen yliopiston Lahden toimipiste toimii aktiivisesti verkkopalvelun ylläpidossa.

Hanke on onnistunut lisäämään eri organisaatioiden välistä yhteistyötä ja tekemään siitä luonnollisen osan Päijät-Hämeen avointa yliopisto-opetusta järjestävien organisaatioiden toimintaa. Yhteistyön muodot ovat lisänneet tiedonkulkua eri organisaatioiden välillä ja laajentaneet mahdollisuuksia koulutuksen yhteissuunnitteluun. Myös koulutuksen yhteismarkkinointi on otettu positiivisesti vastaan ja se on vienyt markkinointia suuren harppauksen asiakaslähtöisempään suuntaan. Verkkopalvelun kehittäminen on oiva esimerkki hedelmällisestä yhteistyöstä yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun välillä.

Kaisa Vuorivirta

Avointen yliopistojen sähköisen asioinnin kehittäminen eli Atik

Avointen yliopistojen käytössä olevat tietojärjestelmät eivät vastaa nykyisiä tarpeita. Järjestelmät ovat puutteellisia ja teknisiltä ratkaisuiltaan osittain täysin vanhentuneita. Henkilöstön työaikaa kuluu mekaaniseen käsityöhön sekä hallinnossa että järjestelmien ylläpidossa. Lisäksi järjestelmät ovat epävakaita ja ne voivat häiriötilanteissa vaarantaa avointen yliopistojen keskeiset toiminnot. Sähköisten palvelujen ja niiden tukijärjestelmien uudistaminen on välttämätöntä.

14

Avointen yliopistojen sähköisen asioinnin kehittämisen eli ATIK -projektin tavoitteena on yhdenäistää avoimen yliopisto-opiskelun ja -opetuksen ydinkäsitteet ja perusprosessit sekä kehittää niihin perustuvat yhteiset sähköisen asioinnin ja hallinnon palvelut. Uusi palvelukokonaisuus mahdollistaa tietojen joustavan yhteiskäytön, tehokkaan ja turvallisen opintohallinnon sekä helpottaa opintosuoritusten, -oikeuksien ja -maksujen käsittelyä. Myös toiminnan ohjauksessa ja raportoinnissa tarvittavien tietojen tarkkuus ja vertailukelpoisuus paranee.

Helsingin yliopiston Avoin yliopisto ja Oulun yliopisto aloittivat uuden opintohallinnon tietojärjestelmän visioinnin vuonna 2006. ATIK I -projekti sisälsi tavoitetilan toimintaprosessien suunnittelun sekä kehitettävien palvelujen alustavan määrittelyn. Hankkeelle päätettiin hakea rahoitusta opetusministeriöstä ja samalla mukaan pyydettiin kaikki avointa yliopisto-opetusta tarjoavat yliopistot.

Hankkeen toinen vaihe ATIK II käynnistyi keväällä 2007, jolloin projektiin liittyivät mukaan Helsingin kauppakorkeakoulu, Lapin yliopisto, Sibelius-Akatemia, Taideteollinen korkeakoulu ja Vaasan yliopisto.

ATIK II vaiheessa järjestelmän toteutus jaettiin kolmeen moduuliin:

I moduuli

- Opiskelijailmoittautuminen
- Opintomaksujen käsittely
- Käyttöoikeudet

II moduuli

- Opintosuoritukset
- Raportointi

III moduuli

- Opintotarjonnan suunnittelu
- Täydentävät palvelut (mm. asiakashallinta)

Avoimen yliopiston opiskelijailmoittautumisen ja opintomaksujen käsittelyn järjestelmät vaativat uudistamista kaikkein nopeimmin. Palvelut toteutetaan kiireellisyytensä vuoksi ensimmäiseksi ja rakennetaan siten, että ne hyödyntävät opintohallinnon nykyisten perusjärjestelmän ratkaisuja siihen asti, kunnes palvelujen integrointi uuteen suunnitteilla olevaan yliopistojen/korkeakoulujen yhteiseen opintohallinnon perusjärjestelmään on mahdollista.

Vuoden 2007 aikana tarkennettiin vaatimusmäärittelyä I moduulin osalta. Dokumentaatio valmistuu helmikuussa 2008 ja tavoitteena on saada I moduuli käyttöön keväällä 2009. Projektin koordinoinnista on vastannut I ja II vaiheessa Helsingin yliopiston Avoin yliopisto. Projektin kustannuksista vastasivat vuonna 2006 Helsingin yliopiston Avoin yliopisto ja Oulun yliopisto ja 2007 kustannukset jaettiin kaikkien mukana olleiden yliopistojen kesken. Vuosiksi 2008 ja 2009 projektille on myönnetty opetusministeriön erillinen hankerahoitus Oodi-konsortion kautta ja myös koordinoitivastuu siirtyy Oodi-konsortioon.

Minna Herno

Koko henkilöstö toimintaa kehittämässä – Tykes-hanke selkiytti sisäisiä prosesseja

Avoimessa yliopistossa edellisenä vuonna aloitettu Muutoksista toimiviin käytäntöihin –kehittämishanke (1.9.2006-31.12.2007) jatkui vuonna 2007 erittäin aktiivisena. Hanke toteutettiin Työministeriön Tykes-ohjelman rahoituksen turvin, ja sen tavoitteena oli kehittää organisaation sisäistä toimintaa sekä parantaa työhyvinvointia. Hankkeessa järjestettiin mm. kehitysryhmätyöskentelyä, koko henkilöstön yhteinen kehittämispäivä, ammatillisia prosessinkehittämistilaisuuksia ja prosessisimulaatiopäivä.

Hankkeen aikana henkilöstöllä oli monia mahdollisuuksia osallistua kehittämistyöhön. Hankesuunnitelma laadittiin henkilöstölle tehdyn esiselvityskyselyn pohjalta ja hanketta suunnattiin työilmapiirikartoituksessa saatujen henkilöstön näkemysten myötä. Kukin ammattiryhmä laati omat Tykes-tavoitteensa. Lisäksi kehittämistilaisuudet suunniteltiin osallistaviksi, henkilöstö otettiin mukaan väliarviointiin hankkeen eri vaiheissa ja kaikille annettiin mahdollisuus konkreettisesti osallistua itseään kiinnostavan aiheen kehitysryhmätyöskentelyyn ja työpajoihin.

Henkilöstön osallistuminen olikin aktiivista: esimerkiksi työilmapiirikartoitukseen vastasi 82% henkilöstöstä. Järjestettyihin tilaisuuksiin osallistuttiin laajasti ja miltei jokainen osallistui jonkun kehitysryhmän työskentelyyn. Kehittämispäivän osallistujamäärä ylitti aiempien vuosien määrät.

Lisää yhteistyötä ammattiryhmien välille

Hankkeen aikana koko henkilöstö työsti yhdessä kuvauksen Avoimen yliopiston ydinprosessista. Yhteisen työskentelyn koettiin lisäävän prosessiajattelun tuntemusta ja ymmärrystä siitä, miten oma ja toisen tekemä työ vaikuttaa yhteiseen työketjuun.

Yksi tavoitteista oli yhtenäistää toimintatapoja eri oppiaineissa ja opetusmuodoissa sekä ammattiryhmien sisällä. Työskentelyssä etsittiin ilman selkeää, yhtenäistä toimintatapaa olevia kohtia prosesseissa ja kehitettiin niihin yhtenäisiä työkaluja ja linjoja. Työskentely toteutettiin aiheittain jaetuissa kehitysryhmissä, joissa edettiin mallien rakentamiseen. Syntyneiden oivallusten saattaminen koko henkilöstön tietoisuuteen ja osaksi arjen työskentelyä on osa hankkeen jatkosuunnitelmia.

Tarkoituksenmukaisista sisäisen viestinnän foorumeista ja henkilöstön keskinäisestä vuorovaihtokutuksesta laadittiin esitys, joka mukailee laatuhankeessa laadittua Avoimen yliopiston prosessikarttaa. Asioiden päällekkäistä käsittelyä eri foorumeilla pyritään vähentämään ja selkeyttämään foorumeiden funktioita. Hankkeen päättyessä johtoryhmä aloitti mallin arvioinnin ja sii-

Connect Pro -verkkokokousjärjestelmän pilotointi vuonna 2007

Vuoden 2007 alussa otettiin käyttöön Adobe Acrobat Connect Professional -ohjelmisto (=Connect pro). Connect pro -verkkokokousoympäristössä voidaan keskustella suullisesti, näyttää web-kameralla videokuvaa ja samalla katsoa yhdessä dokumentteja tai tuottaa mm. tekstiä ja piirroksia. Osallistujat ovat mukana omilta tietokoneiltaan tavallisen verkkoselaimen kautta.

Acrobat-ohjelmistoon kuuluu myös Presenter-moduuli oppimateriaalin tekoa varten. Opettaja voi yhdistää äänen PowerPoint-dioihin. Aiemmin äänitallenne ja oheismateriaali vietiin verkkoon erillisinä.

Tavoitteeksi asetettiin, että monimuoto-opintojen puhelinvälitteiset luennot korvataan vähitellen Connect pro -istunnoilla. Verkko-opinnoissa vuorovaikutuksen tapoja laajennetaan myös suulliseen työskentelyyn tekstipohjaisen työskentelyn rinnalle.

Ensimmäinen Connect pro -pilotti maaliskuussa 2007 oli yleisen teologian aineopintojen verkkoseminaari, jossa käsiteltiin suullisesti opiskelijoiden seminaaritöitä. Aiempina vuosina työt oli käsitelty tekstipohjaisesti verkkokeskusteluina. Syyslukukaudella opetusistuntoja pidettiin kasvatustieteissä, ravitsemustieteessä ja yleisessä teologiassa, joista 12 verkko-opinnoissa ja 15 monimuoto-opinnoissa. Audioluentoja korvaaminen monimediaisella Connect prolla näytti lisäävän opettajan ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. Samoin tapahtui verkkokursseilla, missä uutta oli opiskelun sitominen tiettyyn kellonaikaan.

Connect pron välityksellä pidettiin elokuussa kolme opintoinfoa verkko-opiskelusta, joihin osallistui yhteensä n. 50 henkilöä. Infoissa toivottiin vastaavaa työtapaa myös opintoihin.

Tvt-tiimi (tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön tuki) perehdytti henkilöstöä, tuntiopettajia ja tuutoreita Connect prohon saatuaan ensin alkukoulutuksen Humap Oy:lta. Erilaisiin demoihin osallistui lähes koko henkilöstö. Connect pro- ja Presenter -koulutustilaisuuksiin osallistui sen sijaan vähän väkeä. Koulutuksia paremmaksi tueksi osoittautui kurssikohtainen perehdyttäminen lähellä istuntojen toteutusajankohtaa. Lisäksi atk-tuki auttoi ääniyhteyksien testauksessa. Tällaista tukemistapaa käytetään jatkossakin. Hyödyllisiksi todettiin myös tv-tiimin laatimat prosessikuvaukset ja käyttöohjeet eri tilanteisiin.

Henkilöstö on jo omaksunut Connect pron kokouskäytön toimipisteiden välillä. Myös kansainvälinen kokouskäyttö alkoi Hertfordshiren yliopiston Blended learning -yksikön kanssa koskien mm. Connect pron opetuskäyttöä.

Connect prota ja Presenteriä pilotoitiin Avoimen yliopiston, Helsingin yliopiston tietotekniikkaosaston ja opetusteknologiakeskuksen sekä ohjelmistotoimittaja Humac Oy:n yhteistyönä. Yhteistyöryhmä kokoontui Connect prossa lukuisia kertoja ratkaisemaan ajankohtaisia kysymyksiä ja laatimaan raporttia pilotoinnista. Pilotointiraportti julkaistiin sekä verkossa että painettuna versiona vuoden päätyttyä.

Raportin verkko-osoite on http://ok.helsinki.fi/files/2007/12/connectpro_raportti_hy.pdf

Connect pron pilottikäyttöä laajennettiin Helsingin yliopistossa lukuvuoden 2007-08 aikana useisiin tiedekuntiin. Syksystä 2008 alkaen ohjelmiston käytössä siirrytään pilotoinnista vakiintuneeseen käyttöön.

Minna Vänskä

Taiteiden yö löysi Bulevardille

Elokuussa 2007 Avoin yliopisto osallistui ensimmäistä kertaa Taiteiden yöhön. Nyt jo perinteinen tapahtuma on osa Helsingin juhlaviikkoja, ja se pidettiin perjantaina 24.8.2007. Avoin yliopisto järjesti Avoimesti Taiteiden yössä -tapahtuman Bulevardi 18:n toimipisteessä alkuillasta. Ohjelmassa oli elävää musiikkia sekä iltakahvila, jossa kakkukahvien ohella keskusteltiin Avoimen yliopiston oppiaineista. Yleisöluento "Taidehistorian kävely Bulevardilla" keräsi mukavasti kuulijoita.

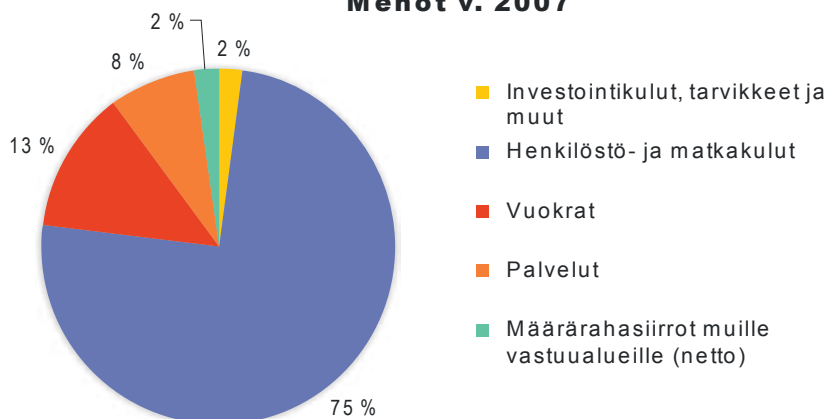
Kävijämäärä ylitti odotukset reippaasti: tapahtumassa vieraili kolmatta sataa ihmistä. Joukossa oli kiinteistöä ihaillemaan poikkeavia ohikulkijoita, opinnoista kiinnostuneita tiedonhaluisia, Avoimen yliopiston yhteistyökumppaneiden edustajia sekä uteliaita Taiteiden yön juhlijoita. Tapahtuman järjesti Avoimen yliopiston eri henkilöstöryhmiä edustanut työryhmä.

Iisa Pykäri

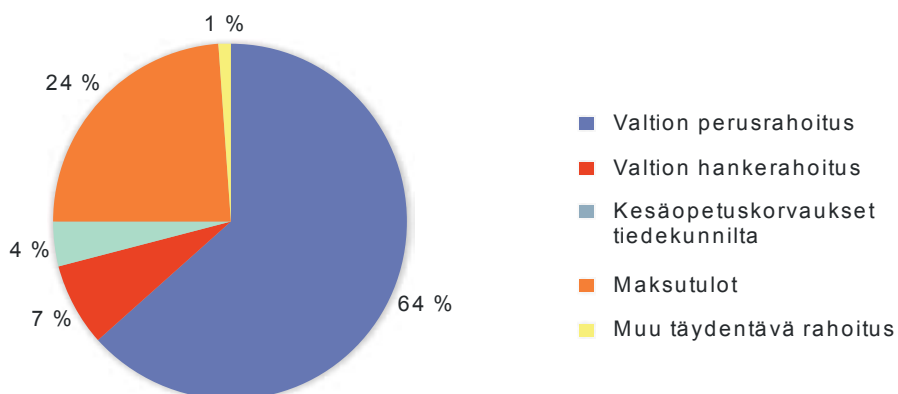
Avainlukuja vuodelta 2007

- 91 päätoimista työntekijää
- 15 410 opiskelijaa (nettoluku)
- 79 % opiskelijoista naisia
- laskennallisia kokovuotisia opiskelijapaikkoja 3012 (vuonna 2006 2938)
- 90 740 suoritettua opintopistettä
- opetusta tarjottiin 90 oppiaineessa (85:ssä vuonna 2006), lisäksi yleis- ja kieliopintoja sekä opiskelua tukevia kursseja
- aineopintoja 8 oppiaineessa (14:ssä vuonna 2006)
- opetusta 54 (Ikäihmisten yliopisto mukaan luki-
kien 81) oppilaitoksen kanssa 46 paikkakun-
nalla
- 56 väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi siirty-
nyttä opiskelijaa
- laitoksen budjetti n. 6,5 miljoonaa euroa
- Ikäihmisten yliopistossa 2381 henkilöä (brutto-
luku)

Menot v. 2007

Tulot v. 2007

Helsingin yliopiston Avoin yliopisto

Helsingin toimipiste

PL 39 (Bulevardi 18)
00014 Helsingin yliopisto
(09) 191 28320, faksi (09) 191 28323
asiakaspalvelu-helsinki@avoin.helsinki.fi

Lahden toimipiste

Kirkkokatu 16
15140 Lahti
p. (09) 191 20260, faksi (09) 191 20214
asiakaspalvelu-lahti@avoin.helsinki.fi

Vantaan toimipiste

Lummetie 5
01300 Vantaa
p. (09) 191 40650, faksi (09) 8392 4136
asiakaspalvelu-vantaa@avoin.helsinki.fi

www.helsinki.fi/avoin